

Suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi

Vanhusneuvosto 24.08.2026 § 24
1047/00.01.02.00/2026

Valmistelija strategiaohtaja Anu Pihl, p. 050 320 4896
erityisasiantuntija Tuija Koivisto, p. 040 513 5821

Selostus asiasta

Yleistä

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (ns. vanhuspalvelulaki) velvoittaa hyvinvointialuetta laatimaan suunnitelman toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa tulee painottaa erityisesti kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä.

Keski-Suomen hyvinvointialueella valmistellaan suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2026–2030. Suunnitelma muodostaa strategisen kokonaisuuden, jossa tarkastellaan Keski-Suomen ikääntyneen väestön nykytilaa ja väestörakenteen muutosta, hyvinvointiin ja toimintakykyyn sekä palvelutarpeeseen vaikuttavia tekijöitä ja ikääntyneelle väestölle suunnattujen sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistarpeita.

Suunnitelman lähtökohtana on, että ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukeminen on laaja kokonaisuus. Palvelutarpeen kehitykseen vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi muun muassa asuminen ja asuinympäristö, esteettömyys, liikkumismahdollisuudet, osallisuus, turvallisuus, elintavat, läheisverkostot sekä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden tarjoamat hyvinvointia ja toimintakykyä tukevat palvelut. Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyöllä on siten keskeinen merkitys suunnitelman tavoitteiden saavuttamisessa.

Suunnitelmassa tarkastellaan myös ikääntyneiden palvelurakenteen tulevaisuutta. Tavoitteena on vahvistaa ennaltaehkäisyä, varhaista tukea, kuntoutumista ja kotona asumisen edellytyksiä sekä turvata oikea-aikaiset ja tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut silloin, kun ikääntyneen henkilön toimintakyky heikkenee ja palvelujen tarve kasvaa.

Vanhuspalvelulain mukaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto on otettava mukaan suunnitelman valmisteluun. Vanhusneuvoston näkemyksiä hyödynnetään suunnitelman tavoitteiden, painopisteiden ja toimenpiteiden jatkovalmistelussa.

Liitteenä alustava luonnos Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi Keski-Suomen hyvinvointialue 2026-2030.

Talous

Keski-Suomen hyvinvointialueen arviointiryhmän loppuraportissa kiteytetysti todetaan: ” Keski-Suomen hyvinvointialueella ikääntyneiden palveluja voidaan tulevina vuosina kehittää vain taloudellisesti kestäväällä tavalla. Kasvavaan palvelutarpeeseen ei voida vastata lisäämällä raskaita palveluja, vaan vahvistamalla kotona asumisen edellytyksiä, uudistamalla

palvelurakennetta ja kohdentamalla ympärivuorokautinen palveluasuminen kaikkein eniten ympärivuorokautista hoivaa tarvitseville. Samanaikaisesti kaikki käytettävissä oleva taloudellinen liikkumavara on sidottu alijäämien kattamiseen ja tuottavuuden parantamiseen.”

Vaikutusten ennakkoarviointi

Suunnitelman tavoitteena on vahvistaa ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, turvallisuutta, osallisuutta ja itsenäistä suoriutumista sekä tukea kotona asumisen edellytyksiä. Suunnitelma ohjaa palvelujen kehittämistä ennakoivaan, oikea-aikaiseen ja tarpeenmukaiseen suuntaan sekä tukee resurssien kohdentamista erityisesti paljon palveluja tarvitseville ja haavoittuvassa asemassa oleville iäkkäille henkilöille. Suunnitelmalla on vaikutuksia palvelurakenteeseen, henkilöstöön ja talouteen sekä hyvinvointialueen, kuntien ja muiden toimijoiden yhteistyöhön. Pitkällä aikavälillä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn vahvistamisella voidaan hillitä raskaampien palvelujen tarpeen kasvua. Vaikutuksia arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota ikääntyneen väestön monimuotoisuuteen, alueelliseen ja sosiaaliseen yhdenvertaisuuteen sekä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden palvelujen turvaamiseen.

Yhteenveto

Hyvinvointialueen näkökulmasta suunnitelman keskeinen johtopäätös on, että ikääntyneiden palvelutarpeen kasvuun ei voida vastata nykyistä palvelurakennetta määrällisesti kasvattamalla, vaan painopistettä on siirrettävä ennakointiin, toimintakyvyn ylläpitämiseen, kuntoutukseen, kotona asumisen tukemiseen sekä oikea-aikaisiin ja yhteen sovitettuihin sosiaali- ja terveystalouteen. Väestörakenteen muutos – erityisesti kaikkein iäkkäimpien määrän voimakas kasvu – lisää sekä sosiaalipalvelujen että terveydenhuollon kysyntää, mikä edellyttää koko sote-palvelujärjestelmän tarkastelua yhtenä kokonaisuutena. Talouden tiukat reunaehdot puolestaan edellyttävät palvelurakenteen keventämistä, teknologian ja uusien toimintamallien hyödyntämistä sekä raskaiden palvelujen, erityisesti ympärivuorokautisen palveluasumisen, kohdentamista niitä aidosti tarvitseville; samalla on turvattava jokaiselle yksilöllisen tarpeen mukaiset, oikea-aikaiset ja yhdenvertaiset lakisääteiset palvelut. Hyvinvointialue ei kuitenkaan voi yksin ratkaista ikääntymisen mukanaan tuomia haasteita, vaan kotona asumisen onnistuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä kuntien, järjestöjen, läheisten ja muiden toimijoiden kanssa erityisesti asumisen, esteettömyyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseksi.

Toimivalta

Hallintosääntö 27 §

Esittelijä

Palvelujohtaja, hyvinvointi ja kumppanuudet Peränen Nina

Päätösehdotus

Vanhusneuvosto valmistelee kokouksessaan lausunnon suunnitelmasta ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi.

Kokouskäsitelmä:

Vanhusneuvosto kävi keskustelun suunnitelmaluonnoksesta ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi.

Erityisasiantuntija Tuija Koivisto poistui kokouksesta asian esittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 13:26.

Päätös

Vanhusneuvosto päätti antaa liitteenä olevan lausunnon suunnitelmasta ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi ja käsitellä sen vielä seuraavassa vanhusneuvoston kokouksessa 15.10.2026. Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.